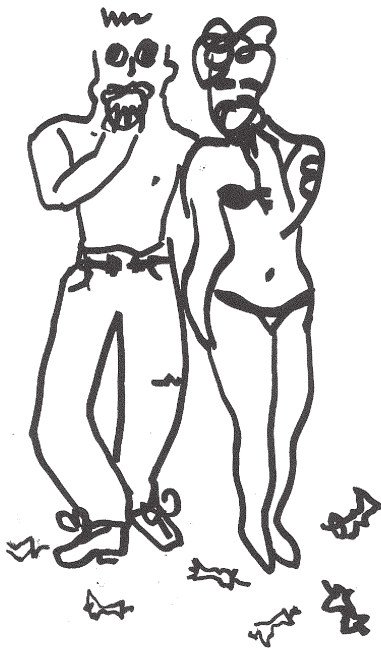

TIDSKRIFT FÖR KRIMINALVÅRD

NR 1-2 • 2006 • ÅRG 61

Tonie Roos

- Människors oro
- Var Sokrates kriminell?
- När våras det för kriminalpolitiken?
- Piskan fungerar dåligt

TIDSKRIFT FÖR KRIMINALVÅRD

NR 1-2 | 2006 | ÅRG 61

REDAKTIONENS ADRESS

Tidskrift för Kriminalvård
601 80 NORRKÖPING

REDAKTION

Lars Metelius, 070-696 5429
ansvarig utgivare
lars.metelius@swipnet.se

Jan Gustavsson, 011-49 63892
Magnus Björkander, 08-5191 1900

REDIGERING

Frans Schlyter, 011-49 63818

Tidskriften utkommer med 4 nummer per år.
Prenumerationspris 75 kr per år.
Medlemskap inkl. tidskrift 100 kr per år.
Postgiro 29 80 60 - 5

TRYCKERI

Myran Grafiska, Varberg
www.myran.biz

ISSN 0040-6821

Tidskrift för Kriminalvård utges sedan 1946
med Svenska Fängvårdssällskapet som ägare.
Åsikter och idéer som framförs i signerade artiklar eller
i intervjuer står helt för artikelförfattarens eller den
intervjuades räkning.

innehåll

Ny redaktör	3
Islam betyder fred och trygghet	4
Leif Abdalhaqq Kielan	
Människors oro	7
Lasse Ekstrand	
Var Sokrates kriminell	9
Christer Fäldt	
När våras det?	11
Lars Metelius	
När är brottet sonat?	14
Lars Metelius	
Piskan fungerar dåligt	16-23
Debatt ur Svd.se	
Diskussionsforum	25
från www.tfknet.se	
Om organisationen	29
Per Sundqvist	
In Memoriam	31-32
Lars Metelius	

Illustrationer i detta nummer av TFK är gjorda av konstnären Tonie Roos som är mest känd för sina färgstarka målningar som ställs ut på Konstakademin, Fredsgatan 12 i Stockholm den 13 jan till 18 feb 2007

Manusstopp nr 3-4 är 1 dec. 2006
Skicka till lars.metelius@swipnet.se

Ny redaktör har ordet

Som nytilträd redaktör vill jag påpeka följande:

Tidskriften har haft lite svårt att få luft under vingarna de senaste åren, det vill säga få in material, skrivna artiklar, inlägg, synpunkter. Utbudet av media och flödet av information är en förklaring. Att Tidskriften är lite otidsenlig och har lite svårt att hävda sig i konkurrensen är en annan, men det finns också en åsikt om att man inte riktigt vågar ge sig in i debatten och ha synpunkter, det är för farligt för ens jobb och karriärsutveckling. Det är mycket troligt att det är på det sättet. Jag har själv både känt mig drabbad och tagit mig i akt många gånger. Men låt oss utmana ödet och etablissemangen, själv är jag tillsammans med många trötta 40-talister på väg ut ur arbetslivet, men kanske ett sista ryck, våga stå upp för våra ideal och åsikter, TA CHANSEN !

Tidskrift för kriminalvård heter det ju, en ganska begränsad facklig angelägenhet ? Men det finns få ämnen som berör så många och alla har så mycket åsikter om och anser sig vara experter på. Dessutom så berör kriminalvården och dess olika yttringar och orsaker snart sagt alla områden i livet.

Jag vill gärna öppna upp tidskriften för närliggande eller andra ämnesområden, VÄLKOMNA !

P.S

Nästa år 2007 är det 60 år sedan tidskriftens tillkomst.

Vi vill inte gärna att Gunnar Marnell skall göra vår nattsömn orolig.

Lars Metelius

Islam betyder fred och trygghet

AV LEIF ABDALHAQQ KIELAN

STORA PROBLEM FÖR MÅNGA MUSLIMER

Dagligen får vi genom massmedia kännedom om hur illa det är i mellanöstern och hur farligt Islam och muslimer är.

Vi blir itutade att muslimerna är terrorister, att de tvingar dessutom kvinnor att underkasta sig männen, att de hatar den ”goda” västvärlden och att de har en religion som är livsfarlig. Fördomarna haglar över västvärlden. Det skapar stort tryck på muslimska familjer här i Sverige. Många har flytt hit från krig och förtryck.

De har inte alltid funnit den trygga tillvaro de drömt om.

Mer än hundra utsatta bostadsområden, med fattiga miljöer, rädsla och osäkerhet har uppstått under 90-talet.

Hopplösheten hos ungdomar, frustration, utstötthet, förödmjukelser och känslan av marginalisering i sin egen miljö, är den ideala grogrunden för kriminalitet, missbruk och extremism i Sverige.

KULTURKROCKAR OCH RÄDSLOR

Det är vanligt med krockar mellan det nya samhällets normer och de värderingar som muslimer tagit med sig från sina ursprungsländer.

De muslimska ungdomarna hamnar ofta i en flerdubbel utsatthet, som leder till allt från dåliga skolresultat, konflikter mellan generationer, fram till arbetslöshet, knark och annan kriminalitet och kan leda till religiös extremism.

Föräldrarna lever inte sällan i rädsla för det nya samhället och det leder till att man tenderar att gå med på att segregera sig.

Synen på vad föräldraskapet innebär och föräldrarnas roll varierar inte bara mellan olika länder utan också genom tiderna och bestäms av ekonomiska, sociala och kulturella skillnader. I Sverige har synen på familjen och föräldrarollen genomgått stora förändringar under de senaste 50 åren. Antalet skilsmässor är

nästan dubbelt så många idag än för tjugo år sedan.

När det gäller muslimer kan de här förändringarna te sig dramatiska. Många muslimska föräldrar ser sin föräldraroll gå i kras. Föräldrarna är inte föredöme längre utan har blivit de som behöver stöd. De förstår sig inte på institutioner eller vanor som finns i Sverige. De tappar fotfästet och barnen växer förbi och bort.

Isolering och en låg allmän kunskapsnivå jämte arbetslöshet i vuxengenerationen ger ungdomarna ett dåligt utgångsläge för delaktighet i samhällsprocessen

Framtiden ter sig mörk för många muslimer i utsatta områden.

De ansvariga för våra barn och ungdomar är vi vuxna, vare sig vi är invandrare eller födda här, vare sig vi bor i ”fina” områden eller i miljonprogrammets betonggetton. Om vi inte tillhandahåller det våra unga behöver för att klara sig kommer vi att stå där svarslösa när vi får frågan om hur vi förvaltats vår tid i världen.

Hur ska vi kunna förverkliga detta i familjeproblematikens Sverige av i dag?

ISLAMSK FAMILJESYN

Den första miljö barnet möter, när det lämnat moderlivets trygghet och värme är familjen. Barnet behöver familjen för att utveckla sig och kunna börja fungera som en människa i sin egen rätt. Här får barnet grunderna för språk, värderingar, uppförande, vanor och framtida psykisk och social inriktning.

Detta innebär att man genom att starta en familj och ta hand om den på rätt sätt, blir ansvarig för en institution som är hörnstenen i en harmonisk och framgångsrik social struktur.

I familjen får barn och ungdomar möjlighet att lära sig *tolerans, dialog och samexistens*, de viktigaste redskapen mot extremiska åsikter och radikala ställningstaganden och droger och kriminalitet. I familjen ställs barn och ungdomar inför skyldigheten att leva i grupp, och ta ansvar i gemenskap. Detta leder till långsiktiga effekter som stärker **samexistens i samhället, sprider en tolerant anda** mot andra människor och **främja dialogen**.

Familjen är - anser vi - absolut nödvändig för att bygga upp ett stabilt samhälle. Den tillkommer genom äktenskapet, en mans och en kvinnas ömsesidiga samtycke uttalat inför två vittnen. Detta förbund erbjuder skydd för barnen och skyddar kvinnan från att utnyttjas.

I Koranen står: *”Gud har ock givit er makar av ert eget släkte och av era makar har han gett er barn och barnbarn, samt försett er med goda ting.”* (Koranen 16:72)

Profeten Mohammed har sagt om barnen: *”Var kärleksfull mot barnen och visa dem medkänsla. Håll dina löften till dem.”*

”Den som inte är vänlig mot barnen och inte hedrar de gamla bland oss tillhör inte vårt samhälle.”

”Välj åt ditt barn ett bra namn, lär det gott uppförande, och grundlägg åt det en bra samhällsställning.”

Om föräldrar står i Koranen: *"Gud har givit det bestämda budet, att ni inte skall dyrka någon annan än Honom, och väl bemöta era föräldrar, antingen en av dem eller båda hos dig uppnå en hög ålderdom. Säg därför icke "fy" till dem, och banna dem ej, utan tala vänligt till dem, var ödmjukt eftergivande för dem av innerlig ömhet och säg 'o min Herre! ha medlidande med dem, såsom de (bade med mig) då de uppfostrade mig, när jag var liten."*

DET GODA SAMHÄLLET

En bra samhällsställning förutsätter en bra utbildning. Islam anbefaller inhämtandet av kunskaper såsom en plikt för både män och kvinnor, såväl vuxna som barn. Att ge flickor utbildning betonas starkt och rekommenderas av profeten.

Islams höga etiska principer gäller både pojkar och flickor, det är mycket viktigt. Uppriktighet, generositet, medkänsla är dygder som barnen bör förmås att ta till sig.

Om vi muslimer i rädsla försöker avskilja oss och gömma oss för världen kommer vi att bli utslagna och gå under. Vi kan inte göra vår värld mindre och mindre i tron att vi kan ha ett segregerat muslimskt rike som överlever någonstans utanför majoritetssamhället.

Det är viktigt att de svenska muslimerna deltar i de diskussioner som uppstår kring samhällsproblemen. Utmaningarna måste bemötas av ett engagerat muslimskt samfund rustat med tolerans, dialog och upplysning.

Leif Abdalhaqq Kielan

imam

Svenska Islamiska samfundet

kielan@global.net

Människors oro kan inte informeras bort!

AV LASSE EKSTRAND

Den originelle samhällsfilosofen och tankevändaren Michel Foucault är en av mina husgudar. Jag har alltid fascinerats av hans radikala teorier, icke minst den om att det är samhället som ”skapar” brottslingen och att samhället ”behöver” brottslingar, av olika skäl.

Samhället kan därför aldrig ”avkriminaliseras”. Snarare flyttar fängelset ”ut” i samhället, med ökad övervakning av medborgarna; läs: de presumtiva terroristerna.

Så det var med nyfikna steg begav jag mig till Konstcentrum i Gävle för ett lunchsamtal under rubriken Fritt Forum. Ett samtal utifrån den väl påläste och undersökande journalisten Mattias Hagbergs bok ”Släpp fångarna loss – ett reportage om brott, straff och trygghet”.

Hagberg vill punktera myter, främst den om att brottsligheten markant har ökat i

Sverige. En myt som framkallar krav på fler poliser och strängare straff. En myt som sprider oro och rädsla i samhället, och skärpt vaksamhet mot dem som är ”an-norlunda”.

En myt som förgiftar samhällsklimatet, om jag förstod Hagberg rätt. Därför måste den punkteras. Samtalspartners var redaktionschefen Sven Johansson från Arbetarbladet och chefredaktören, tillika ansvariga utgivaren, Christina Delby Vad-Schütt från Gefle Dagblad. De tvingades i svaromål av Hagberg när han hävdade att massmedia med sin svartvita dramaturgi bidrar till, eller rent av skapar myten om ökad brottslighet, och därmed ökad farlighet på gator och torg för den ”vanlige” medborgaren. De båda tidningsmakarna svarade som man kunde förvänta sig: att tidningarna värnar om offret och att de försöker vara allsidiga i rapporteringen. Hagbergs uppsåt är sympatiskt, men jag känner ändå tveksamhet. Vad man inte får

veta är om brottsligheten har ändrat karaktär, vilket gjort den mer svårregistrerad, för att inte säga svårdebatterad. Man kan riskera att stämplas som främlingsfientlig och annat. Jag tänker på gängen med invandrarungdomar som drar runt och rånar och misshandlar ursprungssvenskar, väljer ut sina offer efter hudfärg, är ute efter svennar. (Sociologerna Petra Åkeson i Malmö och John Järvenpää i Göteborg har vetenskapligt studerat detta.) Eller ta gruppvåldtäkterna. (Hagberg skulle nog kalla detta för ”koloniala bortförklaringar”; han vill inte ha en diskussion om etnicitet.) Heta potatisar. Här kan man snabbt riskera att stämplas som det ena eller andra. Den redan nämnde Järvenpää har råkat ut för detta. Hagberg har många poänger; men i sin iver att ställa den ”objektiva” verkligheten mot den subjektiva och affekterade myten ”missar” han delar

av den första. Det politiskt korrekta förhållningssättet riskerar att ta över. Och det stör varje förutsättningslös, kritisk granskning av verkligheten; påbjuder lojalitet mot vissa förhärskande föreställningar. Till exempel den om att invandrare INTE är överrepresenterade när det gäller viss brottslighet. Dessutom; människors känslor och oro är sociologiska fenomen som jag inte tror går att informera bort genom att man upplyser dem om hur det ”egentligen” är. Det handlar mer om politikernas ansvar och deras ledningsförmåga. Människor lämnas i sticket av en otrygghetskapande samhällsutveckling.

LASSE EKSTRAND
är fil dr i sociologi och författare

Var Sokrates kriminell?

AV CHRISTER FÄLDT

Frågan är inte bara tagen ur luften. Den antike filosofen blev dömd till döden av det samhälle han levde i och hans brott var att han förledde ungdomen. Ur sitt samhälles synpunkt var han en brottsling, även om hans namn för eftervärlden förknippas med vishet och andlig resning – inte med kriminalitet. Vi ska naturligtvis inte jämföra den brottslighet Sokrates bedrev med rån, mord eller stöld. Likafullt var han en människa vars liv drev honom på kollisionkurs med samhällets värderingar.

I själva verket finns många exempel på filosofer som varit betraktade med misstro av sin samtid, personer som på ett eller annat sätt upplevts som en fara för den bestående ordningen, politisk, religiös eller social.

Under mitt yrkesverksamma liv har jag dels tjänstgjort som psykolog inom psykiatrisk vård, dels som lärare i psykologi och filosofi i gymnasieskolan. Dessa verksamheter har inte varit så olika som somliga kanske skulle tro. Det handlar om pedagogik i båda fallen.

De ämnen som jag åtagit mig att vägleda människor i har givetvis sin mängd av etablerad kunskap, men det är också ämnen

där eleverna uppmanas att reflektera och att tänka kritiskt. Filosofin är t.ex. mera att betrakta som en verksamhet, än som en överväldigande mängd av djuplodande tankar. Och för många psykologer är det en självklar ståndpunkt att de inte löser patienternas problem, utan inspirerar patienterna att själva lösa sina problem, att bli aktiva i en reflekterande verksamhet. Bland kognitivt inriktade terapeuter talar man t.ex. om den ”sokratiska metoden” vilket syftar på målsättningen att förmå patienten att söka svar på viktiga frågor i sitt eget inre och avslöja vanemässiga tänkesätt som bidrar till att försvåra livet.

Det tycks mig att också kriminalvården har, eller borde ha, pedagogiska målsättningar, kanske inte helt olika dem som jag nyss nämnt; ett reflekterande och kritiskt tänkande, en medveten vilja hos ”eleverna” att ta itu med sina problem på ett rationellt och fruktbart sätt. Ett led i en sådan strävan vore kanske att införa flera moment i vården där de intagna stimuleras till en mer ”intellektuell” hållning. Undersökningar har tydligt visat att kognitivt inriktad terapi ger jämförelsevis bra resultat när den tillämpas inom kriminalvården.

När jag låter tanken leka med ”filosofi på fängelset” och dessutom dristar mig till att föreslå försök med sådan verksamhet, är jag väl medveten om att det kan tyckas både orealistiskt och irrelevant. Likafullt tror jag att det vore värt ett försök, eftersom det faktiskt kunde höja livskvaliteten för många med en nystartad eller grundligt etablerad kriminell karriär.

Som psykolog arbetade jag med patienter som dömts till vård istället för fängelse och min erfarenhet var att våra samtal blev bättre när vi höjde taket och talade om existentiella frågor och sådant som brukar etiketteras som filosofi. Det blev därvid möjligt att knyta an till och granska de processer som utmynnat i den situation patienten befann sig.

Hur den filosofiska verksamheten inom kriminalvården rent konkret ska utformas har jag inget färdigt svar på, men det är nödvändigt att på något sätt presentera filosofin, visa att den inte enbart är ett akademiskt ämne utan har ett allmänintresse. Filosoferande kan också bedrivas av alla och kräver inte några exceptionella förståndsgåvor. Den amerikanske filosofen Thomas Nagel fick frågan om man måste vara intelligent för att filosofera: ”Nej, inte nödvändigtvis. Men intelligens är absolut inget hinder.”

Naturligtvis finns många på fängelserna som aldrig skulle lockas av det jag föreslår, men det vore värt att undersöka hur många som gjorde det.

De flesta människor känner sig olustiga då de manipuleras. Kanske är män-

niskor som grundligen havererat i det sociala samspelet extra känsliga. Det är därför viktigt att det hålls fullt klart och i full sanningsenlighet att den filosofiska verksamheten inte är ”etablissemangets” sätt att invadera. Grundtanken bör vara att ge impulser till kontakt med de egna resurserna. Att man också hoppas på en livsförändring bort från kriminalitet finns dock ingen anledning att förneka.

Någon form av studiecirklar vore troligtvis rimligt. Dessutom tillgång till cirkelledare med tillräcklig förmåga att leda filosofiska samtal på en alldaglig och för oinvidga begriplig nivå. Det sistnämnda är viktigt och det bör poängteras att ju bättre kunskaper pedagogen har desto större möjlighet att visa på det begripliga i det som förefaller obegripligt. Det innebär dock inte att alla filosofiprofessorer vore lämpliga.

När det visar sig att intresse finns är möjligheterna stora att hitta litteratur för att gå vidare.

Jag tror också att en artikelserie med filosofisk anknytning i denna tidskrift vore värdefull, under förutsättning att presumtiva cirkeldeltagare läser vad som är skrivet.

christerfaldt@telia.com

När våras det för kriminalpolitiken?

AV KARL-HENRIK STRÖM

Gävle Konstcentrum och Fängelsemuseet arrangerade en lunchdiskussion den 26 april 2006 på temat:

Hur gör vi Gävle tryggare?

Inbjuden var Göteborgsjournalisten **Mattias Hagberg**, som nyss släppt sin bok ***Släpp fångarna loss.***

Ett reportage om brott, straff och trygghet. Atlas, Stockholm 2006.

Bägge Gävletidningarna deltog i debatten med ledande redaktionsföreträdare.

Kanske är Hagbergs bok ett tecken på en början till islossning i vår svenska diskussion om kriminalitet och hur man kan förhålla sig till den. Boken är lättläst och stimulerande, men blir kanske ingen kioskvältare. Men det finns ett visst hopp

om att de nyanserade tankarna ändå når den diskussion om vår kriminalpolitiska framtid som våra beslutsfattare måste ta tag i – efter valet förstås!

Idag styrs den europeiska kriminalpolitiken av ”hökar” som ser sig legitimerade av terrorism och storskalig brottslighet och EU-samordningens krav. Här hemma finns i medierna och i den offentliga debatten en stor efterfrågan på ”hårdare tag” och snabba lösningar. Men tack och lov finns det också nu en diskussion som håller fram de kritiska alternativa perspektiven och belyser komplicerade frågor utan osund förenkling. I dagens debattklimat är förstås efterfrågan på nyanserade synsätt mycket begränsad.

I den svenska ”ankdammen” har vi tidigare haft en ”världsberömd” tradition av att se kritiskt medvetet på mänskliga rättigheter, socialpolitik, kriminalpolitik osv. Vi har t o m exporterat en del av vårt synsätt och våra modeller till omvärlden och varit välkända för det. Med öppna ögon kan vi nu se att tidigare tankar, idéer och verk-samheter devalveras och ogiltigförklaras.

INTOLERANT SAMHÄLLE

Mattias Hagberg sammanfattar behovet av nya perspektiv med bl a dessa formuleringar: : ”Jag har skrivit den (boken) eftersom jag är övertygad om att de senaste årens syn på kriminalitet och kriminalpolitik måste problematiseras – annars riskerar vi att skapa ett intolerant samhälle som enbart underblåser konflikter mellan människor med olika bakgrund, förutsättningar och möjligheter. Mellan svenskar och invandrare, mellan arbetstagare och arbetslösa, mellan fattiga och rika”.

Det finns en stor och intressant bredd i det ”reportage” som Mattias Hagberg redovisar. Han lägger sin tyngdpunkt på den välkända tanken att människan alltid har behövt myter för att kunna orientera sina värderingar på ett tryggt sätt mellan ont och gott. Och att vi skapar oss de myter vi behöver. Det kriminella ”hotet” kan idag vara en modern myt som väl passar vårt spontana förhållningssätt till det främmande – vårt behov att skapa ett ”vi och dom” för att känna oss tryggare.

Den mansdominerade kriminaliteten (83% av lagförda i Sverige 2004 var män) gör att man måste fundera över mansrollens funktion i sammanhanget.. Den allmänna normen för manlighet stödjer mannens dominans i samhället när det gäller makt, status, ekonomi etc. Men verkligheten för stora grupper män innebär relativ fattigdom utan makt och inflytande. Den svenske sociologen Ove Sernhede anser att man bara kan förstå förortsgänget, skinskallarna, fotbollshuliganerna och mc-gänget utifrån deras förhållande till den manliga normen. Förhållandet är otillfredsställt kan man gott säga. Kriminaliteten kan därför också ses som en ”protestaktivitet”

När det gäller mansrollens allmänna destruktivitet har man stor hjälp av en annan aktuell bok av en annan journalist från Göteborgs. Stephan Mendel- Enk har skrivit

Med uppenbar känsla för stil – ett reportage om manlighet.

Boken är en skarp betraktelse över ”pojken” obönhörliga indoktrinering till utvecklad ”man” i alla sina former och avarter. Med dessa insikter tornar onekligen problematiken upp sig till allmänmänniska proportioner. Hur formar samhället oss fungerande medmänniskor som gör samhället möjligt? Den kriminalpolitiska diskussionen börjar självklart inte i kriminalpolitiken. Det gör det hela både enklare och svårare.

Men var ska man då börja? Diskussionen om brott och straff har mer eller mindre spårat ur eftersom den domineras av känslor och populism och internationella förebilder eller ”krav”. Men ska exempelvis mäns våld mot kvinnor reflexmässigt enbart bemötas med hårdare tag? Vad betyder det i så fall för att underhålla mansrollens status quo – och förstärka den. Den typen

av frågor måste man också kunna besvara innan man tar det avgörande steget.

Kan vi hoppas på vår - efter ett befriande töväder bland mytologier och tanke-system!?

Karl-Henrik Ström

”När är brottet sonat?”

Några reflektioner kring ett seminarium den 22 februari 2006

AV LARS METELIUS

Föreningen Skyddsvärnet under Gunnar Engströms ordförandeskap anordnar ett antal seminarier och debatter kring dagsaktuella och eviga frågeställningar. Det senare får väl anses gälla ovanstående rubrik och uppdraget att inleda hade följdriktigt anförtrotts åt Birgitta Winberg, häktespräst, styrelseledamot i SKV och nybliven president i världsfederationen för fängelsepräster (IPCA). Hon öppnade upp med att läsa ur gamla testamentet om Kain och Abel, där Kain efter att ha slagit ihjäl sin broder blir förbannad av Gud, men observera också genom Kainsmärket får Guds beskydd från att vara ett fredlöst offer för människors hämnd. D.v.s. kainsmärket skall icke blott utgöra en evig fördömmelse utan också utgöra ett skydd mot dem som vilja honom något ont eller utkräva blodshämnd och tro att de har rätt till detta.

Hon fortsatte att tolka texten med att säga att våra missbrukare och andra fängelsekunder ofta bär dessa tecken utanpå eller inuti. Märkta av sitt missbruk och ofta hårda liv med sämre tillgång till allt det som välfärdsamhället normalt tillhandahåller, utanförskapets tecken.

Hon fick också avsluta debatten och kunde då göra det med annat bibelcitat: Liknelsen om den förlorade sonen. Han som har syndat, gjort av med sitt faders arv på ett liv i utsvävningar, men som vänder åter och är ångerfull och tillintetgjord men blir mottagen med stor glädje och fest.

Är det så vi borde ta emot våra avfallingar om de återvänder till fadershuset, dvs samhället?

Det vill säga om de gör bot och bättring. Fortsättningen på liknelsen är att den äldre

brodern som stannat hemma och tjänat sin far blir förbittrad och tycker att det är orättvist att det aldrig festas för honom. Är det så man reagerar i allmänhet, känslan av förörrättning, orättvisa, njugghet?

Bland publiken fanns flera debattörer av olika kaliber och ålder, bland dem t ex Per Colliander, gammal centralbyråkrat på kriminalvårdstyrelsen som numera som pensionär visar prov på både ett internationellt kunnande och en humanistisk om än realistisk klientsyn. Han undrade om vi kanske är tvungna att förbereda våra klienter på att komma ut till ett ogint och fientligt samhälle utan jobb- och bostadstillgång. Krister Karlsson, mycket erfaren frivårdare från Hornstull med ett stort kristet engagemang, hakade på och fick slutrepliken: att den stora frågan är om vi vanliga medborgare i samhället faktiskt är beredda att släppa in f.d. fångarna i gemenskapen. Jämför för övrigt med våra invandrare.

Jonas Åberg, f.d. socialläkare i Haninge och numera lärare på socionomutbildningen i Växjö tyckte att monsteriseringen av brottslingar har en väldigt stor genomslagskraft och att ränderna sitter i.

Det var egentligen en paneldebatt som leddes av direktorn för Ersta & Sköndals högskola, Jan-Håkan Hansson. Han gjorde en mycket trevlig presentation av dessa ärevörddiga utbildningsanstalter som Sveriges äldsta kvinnliga respektive manliga

diakonutbildningar och förutom att ligga fullkomligt magnifikt ovanför Fjällgatan och inloppet till Stockholm har hyst Sveriges sjöbefälskola.

I panelen deltog förutom professorn i straffrätt Madeleine Leijonhufvud tre ledamöter ur Justitiekottet, dess ordförande Johan Pehrson och ledamöterna Alice Åström och Hillewie Engström. Just denna dag var det en ovanligt konstruktiv debatt och ledamöterna lyckades undvika att kasta skit på varandra. Kan de föra den typen av samarbetspolitik i verkligheten så bådär det gott. Tyvärr tror jag inte det, men Alice Å. skall ha en extra eloge för att hon dels vågar tillstå att hon själv är gammal missbrukare och har de erfarenheterna och dessutom har blivit hjälpt ut ur detta genom miljöterapi som numera anses förlegat och därmed icke verksamt. (Ack, dessa moden!).

Om man betänker att det är en liten minoritet av brottslingar som faktiskt åker fast och befolkar våra anstalter och att den tid de i så fall tillbringar där trots allt i allmänhet är relativt kort. Den räcker inte till eller så finns inte resurserna att rehabilitera just där som överdirektör Anne Holm-Gulati avslutade debatten med.

Så svaret på frågan ”När är brottet sonat?”, blev väl i någon mån: aldrig!

Lars Metelius

Piskan fungerar dåligt

Nu är det valrörelse och då ökar kraven på tuffare tag i kriminalpolitiken. Men piskan är redan här. På 15 år har antalet livstidsfångar ökat från 35 till 149, skriver professor Jerzy Sarnecki och varnar för en amerikansk utveckling

AV JERZY SARNECKI

Under de senaste åren har kriminalpolitiken i Sverige blivit strängare. Åtskilliga lagskärpningar har genomförts och även lagtillämpningen har i vissa avseenden skärpts.

Detta har resulterat i att antalet fångar och häktade ökar. Det kanske mest dramatiska tecknet på en hårdnande kriminalpolitik är antalet livstidsfångar som vid ett givet tillfälle avtjänar sitt straff.

På 15 år har dessa ökat från 35 till 149. Detta trots att det dödliga våldet i Sverige inte har ökat.

Vallöften om lägre straffsatser, färre fångar och mer vård är knappast en retorik som lockar några politiska partier i dagens samhällsklimat. Hårdare tag mot kriminaliteten är däremot en populär ingrediens i valmanifesten.

En strängare kriminalpolitik påstås kunna

minska brottsnivån i vårt samhälle. Samtidigt hävdar många forskare att en hårdare kriminalpolitik inte leder till en minskad brottslighet.

Mot detta påstående har flera debattörer anfört två, som de uppfattar det, motbevis, nämligen den så kallade nolltoleransen i New York och straffmättningsprincipen "Three strikes and you're out" i Kalifornien.

De brottsreducerande effekterna av "nolltolerans" (polisen ingriper hårt mot mindre brott och förseelser och förhindrar på så sätt att grövre brott begås) och "three strikes" (personer som lagförs för sitt tredje brott döms regelmässigt till 25 år eller livstids fängelse utan möjligheter till tidigare frigivning) är inte så självklara som anhängarna gärna vill göra gällande.

Man vet till exempel att det grova våldet i New York började minska redan innan

nolltoleransen infördes och att det samtidigt minskade också i andra storstäder i USA där systemet med nolltolerans inte tillämpades.

Enligt den forskning som har bedrivits av en av USA:s mest framstående kriminologer, Alfred Blumstein, är de brottsliga karriärerna vanligen mycket kortare än 25 år.

Denna kunskap visar att det är föga meningsfullt att hålla människor inlåsta under så lång tid om syftet är att genom inlåsning hindra dem från att begå nya brott.

Blumstein hävdar att de markanta minskningar som skett av dödligt våld och rån snarare är en effekt av förändringar på narkotikamarknaden, främst crack-distributionen i USA:s storstäder, än av kriminalpolitiska reformer.

Nedgången av det dödliga våldet föregicks av en kraftig uppgång som var orsakad av krig mellan olika gäng om drogmarknaden. Denna centraliserades så småningom av dem som vann "kriget" och våldet trappades av.

Även ökningen av antalet okvalificerade arbeten i USA under högkonjunkturen anses vara en av orsakerna till den minskande brottsligheten.

Det är emellertid troligt att mycket kraftiga straffskärpningar, som vida överskrider dem i Sverige, kan ha vissa begränsade effekter på brottsnivån. Detta främst genom att flera potentiella brottslingar sitter bakom lås och bom.

Men beräkningar ger vid handen att även kraftiga ökningar av antalet fångar

ger tämligen begränsade minskningar på brottsnivån.

De små effekterna beror bland annat på den vanligen relativt korta brottskarriären, en ständig nyrekrytering av ungdomar som begår brott samt en låg upptäcktsrisk (det sistnämnda kan knappast avhjälpas med ökade polisresurser).

Problemet här gäller i stället vilka ytterligare effekter den typen av åtgärder har på samhället.

Vad betyder till exempel nolltolerans för fattiga, hemlösa och olika etniska minoriteter i New York? "Three strikes" och liknande lagstiftning, som för övrigt numera tillämpas i de flesta av USA:s stater, har lett till en mångdubbling av antalet fångar.

USA har numera 10–12 gånger fler fångar per 100 000 invånare än Sverige. Detta kostar cirka 20 miljarder dollar per år, vilket beräknas motsvara kostnaderna för en väl fungerande barnomsorg för varje amerikansk familj som inte har råd med det i dag eller försörjningsarbete för alla arbetslösa ungdomar.

Kriminologisk kunskap säger att dessa alternativa sätt att använda allmänna medel skulle ge större effekter på brottsnivån än ökning av antalet fångar.

Vad alla dessa fängelseår dessutom innebär i mänskligt lidande, och då i synnerhet i vissa befolkningsgrupper (till exempel bland unga fattiga afroamerikaner, som i mycket stor utsträckning befolkar USA:s fångelser) går inte att föreställa sig.

Jag tror knappast att några seriösa politiker, än så länge, vill att Sverige ska tillämpa

samma kriminalpolitik som man för närvarande har i USA.

Inom de i vårt land givna ramarna förhåller det sig emellertid så, att det som är politiskt möjligt inom kriminalpolitiken

sällan är verkningsfullt och att det som är verkningsfullt sällan är kriminalpolitiskt möjligt.

JERZY SARNECKI

professor i allmän kriminologi vid
Stockholms universitet

Sarneckis stendöda teser

Kriminologen Jerzy Sarneckis påståenden om att piskan inte fungerar mot brottslingar saknar vetenskaplig förankring. Kriminella bör indelas i tre kategorier, som kräver olika åtgärder, menar professorerna **Marie Torstensson Levander** och **Sten Levander** i fortsatt samtal om kriminalvården.

Den amerikanske sociologen Martinsons mantra (nothing works, ingenting fungerar) från 1974 om behandling inom kriminalvården fick ett oerhört genomslag bland 1968-generationens kriminologer. Att Martinsson hade fel konstaterade han själv ganska omgående. Ungdomsfängelse i Sverige avskaffades 1978. I den statliga utredningen hävdades att ”effekter saknas” och att ”de intagna blir värre”. Förutom avsaknaden av empiri är det logiskt oförenliga påståenden.

Sarnecki driver samma sorts resonemang, utan empiri och med svepande hänvisningar till ”forskare” som visat att aktiva åtgärder mot kriminalitet, ”piskan”, är kontraproduktiva.

”**Ju mindre man** ingriper, desto lägre blir kriminaliteten.” Stämplingsteorin borde vara stendöd sedan många år eftersom empiri saknas.

I USA fick man under 1990-talet en dras-

tisk nedgång i kriminaliteten som kopplats till introduktionen av en lågtoleransmodell. I Sverige provades i slutet av 1990-talet en svensk variant av lågtoleransmodellen i Eskilstuna - en arbetsmodell som bygger på väl etablerad kunskap om att det lilla föder det stora och där polisen proaktivt och strategiskt ska utföra det arbete som ligger i deras uppdrag: att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Resultaten var lovande. Repressiva åtgärder, ”hårdare tag”, kan ha brottsreducerande effekt enligt en relativt aktuell internationell litteraturöversikt. Allt detta bestrids av ledande svenska kriminologer för ”det får inte” vara så. Just nu är man mycket aktiv därvidlag. Är det valåret? Vem är beställaren?

Sarnecki ger recept på andra åtgärder, utanför kriminalpolitiken, som påstås minska kriminaliteten, till exempel barnomsorg och arbete åt alla. God vilja, vackert tänkt men ingen empiri.

Forskning ska vara obunden ideologiskt/politiskt och måste alltid omfatta en metodologiskt sund empirisk komponent.

Den tongivande svenska kriminologin saknar representanter för den integrerade forskningstradition som är stor internationellt. Under det senaste decenniet har man inom denna tradition visat att kriminella är individer som kan delas in i tre grova kategorier.

De tonårskriminella kan påverkas med åldersriktade generella åtgärder, inklusive ”piska”. Det finns ingen empiri som talar för att sådana åtgärder skulle skada. De vanekriminella har avvikande individ-

egenskaper som gör socialisationsprocessen svår - neuropsykiatriska störningar, temperamentsproblem, aggressionsbenägenhet, debuterar tidigt i antisocialitet - och de fortsätter därmed att begå brott upp i medelåldern.

Utvecklingen kan stoppas om man ingriper tidigt, kraftfullt och i samverkan (socialtjänst, skola, barnpsykiatri).

Lyckas inte detta är behandlingsresultaten dåliga - då är alternativet yttre kontroll. Inlåsning är en dyr metod, men ibland den enda möjliga.

Allvarligt psykiskt störda brottslingar står för en liten men betydelsefull del av den allvarliga våldskriminaliteten. Vi vet att den gruppen kan behandlas framgångsrikt inom ramen för en välfungerande psykiatri. Den finns inte i dag.

Poängen är att olika grundproblem kräver olika åtgärder. Muttrar dras med nycklar, inte med hammare och skruvmejslar, det vet varenda smed.

Kunskap av detta slag förutsätter att man integrerar olika grundvetenskaper och förklaringsnivåer. Denna empiriskt orienterade forskningstradition inom kriminologin är i det närmaste uttraderad i Sverige till förmån för en ideologistyrad tradition.

De ideologiskt inspirerade förslag till förändringar i kriminalpolitiken som Sarnecki levererar är politiskt omöjliga (för mycket vänster till och med för vänstern) och dess effekter är inte verifierade.

Samtidigt blockerar den ideologistyrda traditionens hegemoni överföringen av

kriminologisk kunskap från den integrerade forskningstraditionen till den politiska nivån.

Målrationella åtgärder kan därmed inte genomföras därför att "avsändaren" sak-

nar trovärdighet inom det politiska etablissemanget i Sverige.

**MARIE TORSTENSSON LEVANDER
STEN LEVANDER**

professor, psykiatri, Malmö högskola
professor, psykiatri, Lunds universitet
U-Mas, Malmö

Tonie Roos

Flummig Sarnecki missar poängerna

AV KRISTER THELIN

Som man ropar får man svar. Professor Sarnecki, en av våra vanligaste kriminologiska apologeter, har igen slagit fast att en strängare kriminalpolitik inte leder till lägre brottslighet.

Till stöd åberopar han forskning som visar att det amerikanska påföljdssystemet, där bovarna läses in på längre tid och i stor omfattning, eller ”nolltoleransen” i New York, inte är en lämplig förebild.

Hade Sarnecki velat, hade han kunnat finna forskningsresultat som visat motsatsen. Men eftersom han tillhör en forskningstradition som sett som sin uppgift att i varje givet ögonblick försvara den eftergivna och gärningsmannaorienterade svenska kriminalpolitiken, blir urvalet därefter; hos oss är gärningsmannen det reella offret och tal om inlåsning uttryck för en ”inhuman” kriminalpolitik.

Flummet från 1968 sitter särdeles djupt i just de svenska kriminologiska kretsarna. Det får politikerna leva med.

Valet och beslutsmakten är dock deras. En väsentlig komponent i de amerikanska städernas lyckade kamp mot brottsligheten är polisens roll, inte bara de strängare straffen.

Vad såväl Sarnecki som de flesta rösterna i den svenska kriminalpolitiska kören missat i fråga om ”nolltoleransen”, är sambandet mellan lokal politisk makt och polispolitik.

Polisfrågor i New York och andra städer är en kommunal angelägenhet. Resursfördelningen och kraven på polisiär effektivitet blir därefter. Medborgarna ställer kraven, borgmästarna och polischeferna levererar.

Så hade vi kunnat ha det också i Sverige, om politikerna haft modet. Sarnecki et consortes cementerar det sämsta i de svenska strukturerna, medan de borgerliga partierna endast upprepar sitt mantra om fler poliser. Mycket till val är det inte.

Krister Thelin
lagman i Skånska hovrätten

Vänta inte tills brott är begångna

AV STEVE ERICSSON

Valtider och kriminalpolitiken blir intressant igen. Professorerna Sten Levander och Jerzy Sarnecki försöker (8/8 och 16/8) på bästa sätt hävda att de har lösningen på brottslighetens gåta, eller snarare att den andre inte har lösningen.

Men, varför vänta tills brotten är begångna? Många barn upptäcks och stämplas som besvärliga och ”omöjliga” redan i förskolan. Vanligt förekommande hos dessa barn är neuropsykiatriska funktionshinder.

Trots att vi vet att det finns ett mycket starkt samband mellan till exempel ADHD, missbruk och kriminalitet, vidtas inte tidiga åtgärder utan den negativa spiralen fortsätter. Inte sällan slutar dessa barns övergivenhet och utsatthet i missbruk och fängelsevistelser.

Tidiga insatser och långsiktigt tänkande måste vara ledstjärnor för att förhindra barns och ungdomars inträde på den kriminella scenen.

30 000 unga mellan 18 och 24 år är arbetslösa, mer än 100 000 under 30 år är arbetslösa, hänvisade till en tillvaro präglad av sysslolöshet och bidragsberoende. I denna utsatta situation, svikna av vuxensamhället, utgör de en utmärkt rekryteringsbas för den organiserade brottsligheten.

Att bli kriminell kan till och med bli ett medvetet karriärval. Brottslighetens utbredning hejdas bäst genom att krympa dess rekryteringsbas och det görs bäst genom att tidigt hjälpa och välkomna ungdomar in i vuxensamhället.

Finns det något som förenar herrar professorer så att ni med all er erfarenhet och kompetens gemensamt kan komma ”lösningen” på brottslighetens gåta på spåren i stället för att föra ett akademiskt krig?

Steve Ericsson

Arbetat 13 år som behandlingsassistent i kriminalvården, tolv år som anstaltschef och de senaste fem åren med ungdomsfrågor och neuropsykiatriska funktionshinder.

”Mina argument har empiriskt stöd”

AV JERZY SARNECKI

Grundtesen i min artikel på SvD Brännpunkt 8/8 var att en hård kriminalpolitik med stora fångtal, av den typ som nu tillämpas i USA, endast kan ge begränsade effekter på brottsnivån. Samtidigt är kostnaderna enorma, både de ekonomiska och i form av mänskligt lidande.

Empiriskt stöd för detta påstående finns bland annat i den forskning som bedrivits i USA. Teoretiskt grundas denna tes i den inom kriminologin väletablerade så kallade rutinaktivitetsteorin. Enligt denna orsakas förändringar i brottsnivån av förändringar i vårt vardagliga liv.

Problemet med kriminalpolitiska åtgärder är att de antingen inte medför några stora förändringar i vardagslivet eller att de innebär sådana förändringar som utifrån rådande samhällsvärderingar är negativa, till exempel inskränkningar av medborgerliga fri- och rättigheter för stora medborgargrupper. SvD Brännpunkt har publicerat fyra reaktioner på min arti-

kel, vilket är glädjande, kriminalpolitik bör debatteras inför valet. Det sorgliga är att två av dessa reaktioner är uppenbart oseriösa.

Författarna till dessa inlägg tillskriver mig åsikter och ståndpunkter som jag varken har givit uttryck för eller har (till exempel att jag skulle tillhöra den så kallade 1968-vänstern eller att jag skulle företräda ”nothing works”-idén och vara negativ till behandling).

Jag kan möjligen förstå varför lagmannen Krister Thelin blir upprörd över min kritik av hårdare tag. Som moderat statssekreterare i justitiedepartementet under åren 1991 – 1994 är han medansvarig till denna politik.

Thelins tes om en kriminalpolitisk mot-sättning mellan en fokusering på dem som begår brott och omsorg om brottsoffer är nonsens. Som jag bland annat visar i mitt arbete med Stockholms brottsförebyg-

gande program bör ett framgångsrikt förebyggande av brott rikta sig mot brottsituationen, brottsoffret och förövaren. Makarna Levanders artikel innehåller många felaktigheter. Det är till exempel fel att det inte finns empiriskt stöd för att en välfungerande barnomsorg (främst för barn till fattiga ensamstående mödrar) och tillskapandet av jobb ger brottsförebyggande effekter. Den kraftiga nedgången av främst grova våldsbrott i USA under 1990-talet tillskrivs flera olika faktorer, bland annat långvarig högkonjunktur (flera okvalificerade jobb), stabilisering på crackmarknaden (färre mord av medlemmar i konkurrerande gäng), ny lagstiftning (ökning av antalet inlåsta återfallsbrottslingar), och till och med tidigare legalisering av

aborter (färre födda oönskade barn som i tonåren saknar föräldratillsyn).

Paret Levander drar orimligt stora växlar på de små effekterna av försöket med lågtolerans i Eskilstuna. De tycks inte heller förstå skillnaden mellan ett resonemang på individ- respektive samhällsnivå. Paret Levander antyder att det jag skriver skulle vara beställt av någon annan. Sådana argument i en vetenskaplig debatt är ovärdiga.

Min fullmaktspersur vid Stockholms universitet, som jag innehar sedan 1993, garanterar mig ett fullständigt oberoende.

Jerzy Sarnecki
professor i allmän
kriminologi
Stockholms universitet

från diskussionsforum

Diskutera på www.tfknet.se

Harald Bengtsson:

Reparera istället!

Tänk om rättvården gick ut på att reparera den skada som uppkommit genom brott.

Är det inte bättre om en del av de knappa resurserna används till att få brottsoffren att må bra?

I den processen är gärningsmannen viktig. Han kan förklara för offren varför han gjorde det, varför just de blev drabbade och vad de har för garantier att det inte händer igen.

Sköter han processen bra med försoningen så kräver inte offren lika mycket straff. Resurserna som blir över kan användas till offren fortsatta tillfrisknande.

Visst vore det bättre än att lägga allt på inlåsning för 700 tusen per år?

Släpp inte bara ut fångarna

Vad skall man säga?

Vem skall man skylla på?

Att en del ställer till det för sig så in i helvete att de blir inlåsta är väl inte så mycket att orda om. Jag har ju själv gjort närmare 10 år bakom galler och murar. Men det var länge sedan. Sedan dess har jag återanpassats riktigt ordentligt.

Mycket har förändrats sedan jag muckade sista gången. Murarna är högre och klimatet på kåkarna är hårdare. Det som mest förvånar mig är att tjuvarna har lika liten chans att hitta ett värdigt liv som på min tid. Semantiskt borde Kriminalvård betyda kriminalvård. Med andra ord: omsorg för att de intagna får genomgå en rehabilitering med stöd för en socialisering.

Ledarkrönika i Tidningen DAGEN
2006-02-16

Håkan Arenius Hur går det med de nya "superfångelser" som justitieministern raskt utlovade efter några spektakulära rymningar sommaren 2004? Den frågan försökte SVT:s "Uppdrag granskning" besvara i veckan. Tre sådana superfångelser är under projektering, visade det sig. Alla med strängare isolering, högre murar och stenhård kontroll. Till dels efter en skrämmande holländsk förebild som visades i programmet. Det svenska rättssystemet har förändrats. Straffen blir allt längre, antalet livstidsdömda har mer än fördubblats på tio år. Låt oss se sanningen i vitögat: Skälet till detta är politiskt. I takt med att den politiska makten tappat greppet om sysselsättningen och ekonomin har man sökt sig till mer hanterbara symbol-

frågor. Människor känner sig rädda i en otrygg värld. Kriminalvården är då ett bra område att visa handlingskraft på. Och pass upp, nu är det valår igen! Parti A kommer att övertrumfa parti B och parti C går plötsligt över gränsen utan att någon förmår backa bandet, och ut kommer ett fängvårdssystem som ingen klok och anständig människa som fått tid att tänka efter vill ha, men som vi alla medverkat till att skapa. De "superfångelser" som nu planeras är omänskliga. Ingen enda av oss skulle komma ut som en bättre människa efter några år med denna behandling. Vi talar inte om teknikaliteter, vi talar om människor. Och hur ska en människa kunna bli allt mänskligare om man systematiskt djurifierar henne? Det handlar inte om att dalta med brottslingar. Det handlar om att klargöra

Brottsligheten "god fiende"

GP-2006-02-15

Bok: Är vi besatta av det brottsliga? Ökar verkligen kriminaliteten? Mattias Hagbergs nya bok ger en del nya svar. Vad hade du tänkt göra i kväll? Glöm det! Skaffa i stället Släpp fångarna loss, läs den och ge den sedan till någon du känner.

I en tid när media svämmer över av reportage om kriminella gäng och statsmakterna i rasande tempo utvidgar sina maktmedel har Göteborgsjournalisten Mattias Hagberg skrivit en viktig bok om kriminalpolitik som manar till eftertanke och besinning - och som gör en klokare.

Bokens röda tråd är en skarp kritik av skiftet från en kriminalpolitik som såg brott som sociala problem till dagens samsyn om att problemet är individuellt och polisiärt.

Att kriminaliteten ökar och blir grövre är utgångspunkten för mycket av debatten.

Fakta talar ett annat språk. Brottstatistik är vanskelig men som många påpekat finns det en kategori där antalet verkliga och anmälda brott är tämligen identiska: de som rör dödligt våld. Och här har antalet varit i princip konstant i ett halvsekel vilket bör gälla även för annan kriminalitet.

Varför är vi då så besatta av brott?

Medias ökade täckning av spektakulära brott har säkert bidragit. Men Hagberg menar också att brottsligheten är en "god fiende", ett påtagligt och enkelt hot vi kan ena oss mot i en osäker tid. Resonemanget kan synas konspiratoriskt men visst är det lättare att peka ut gatubuset som orsak till sin otrygghet än diffusa samhällsproblem. Den gamla tryggheten, välfärdsstatens trygghet, rätten till pension, vård och utbildning ersätts med en trygghet från ett hotande våld.

Hagberg frågar om inte vår besatthet av det brottsliga - från press och program av typen Efterlyst till störtfloden av deckare - också handlar om det behov av myter som medel för att förstå världen som antropologen Lévi-Strauss talar om. När gud dött och få när hopp om en bättre värld är kriminalitetens myter ett sätt att förklara ont och gott.

Hagberg är starkt påverkad av sociologen Zygmunt Bauman i dennes beskrivning av kriminaliseringen av fattigdomen. I en värld där vi definieras genom konsumtion är fattigdom ett bevis på att man inte håller måttet, något som föder skamkänslor och bitterhet. Som ett svar på utanförskapet försöker unga män - det är de som begår brott - kompensera sin underordning med en destruktiv livsstil.

Som alternativ till ineffektiva och destruktiva fängelser föreslår Hagberg reparativ rättvisa, försoning och integration i stället för straff och repression.

Det låter kanske naivt men medling har prövats i olika sammanhang och kan rätt använt fungera bättre än de hårda tag som så ofta används för att vinna lätta poäng på. I synnerhet i valtider.

Mattias Hagberg
Släpp fångarna loss
Atlas

Helhetsperspektivet?!

Hej,

För mig verkar det som om detta forum inte har ett tillräckligt helhetsperspektiv på ”kriminallvård”. Fokus ligger uppenbarligen helt på de intagna(?). Kriminallvårdarna verkar inte höra till diskursen.

Om vi/ni vill ha en bättre kriminallvård, glöm då inte bort de som ska utföra den, kriminallvårdarna. Gör ni det faller helhetsperspektivet och allt som då skrivs och planeras riskerar att fallera eftersom den viktigaste aspekten glömts bort.

Mvh: Ilari Karlsson

Svar från HB:

Skriv vad du drömmer om!

Hej!

Detta forum blir vad de som skriver gör det till.

Det finns ingen som styr inläggen i någon riktning.

TfK är inte husbondens röst.

Kriminallvård består som du påpekar inte bara av intagna utan av fångelser, häkte, frivård med klienter och personal. Kriminallvård finns också i ett samspel med allmänheten och med politiken.

Saxat från kriminallvårdens interna nät - KrimNet:

Kriminallvården prövar ny metod för att förhindra att dömda fortsätter kränka brottsoffer.

Kriminallvården i region Väst får 200000 kronor från Brottsofferfonden för att skapa en brottsoffersluss på anstalterna Skogome och Johannesberg. Slussen är till för kvinnor som vill besöka de män som våldtagit eller misshandlat dem.

”Vi har ett ansvar”- När brottsoffer kommer in i kriminallvårdens verksamhet rent fysiskt, så tycker jag att vi har ett ansvar för att det inte begås nya brott, till exempel hot eller våld, säger Bengt Hasselrot som är psykolog och projektledare för försöket med brottsofferslussen.

Slussen fungerar så, att när ett brottsoffer säger sig vilja besöka sin gärningsman så måste hon först bli intervjuad av en av anstaltens psykologer. Om psykologen bedömer att kvinnan egentligen inte vill träffa förövaren utan kommer för att hon är rädd eller känner sig tvingad, så ska fortsatta besök förhindras eller ske i samband med att en psykolog är med.

Svårt att bryta relation

Tanken är att lyfta ansvaret från offret. Många kvinnor som har en nära relation med en man som misshandlat eller våldtagit dem har svårt att bryta relationen eftersom de är rädda för konsekvenserna. Männens fortsätter ofta att kontrollera kvinnorna även inifrån anstalten. Förutom att det är destruktivt för kvinnorna är det ofta frustrerande för kriminallvårdarna, som är osäkra på om och hur de har rätt att gripa in.

- Vi vill bland annat reda ut vilka juridiska förutsättningar som gäller för en brottsoffersluss. Kan vi till exempel stoppa en kvinna från att besöka den man som våldtagit henne? Hur reagerar hon då? Hur reagerar mannen? Och om vi får en JO-anmälan på oss, hur bedömer JO saken i så fall? säger Bengt Hasselrot.

Personal utbildas

Metoden har redan testats på Skogome. Pengarna från Brottsofferfonden innebär att projektet kan utvecklas och komma igång på allvar under 2006. De anställda på Skogome och Johannesberg kommer att få utbildning. Projektet ska dessutom dokumenteras och utvärderas

1%

av

kriminalvårdens budget
till forskning för att ta reda på
om 6 miljarder
kan användas på ett sätt så att
brottligheten minskar
och brottsoffren mår bättre.

När blir det så?

Om organisation

Vi har nu fått en ny organisation inom kriminalvården den gamla blev 7 år och med detta omorganisationstempo är det nu dags att börja planera för hur nästa organisation skall se ut.

AV PER SUNDQVIST

Organisationen är, som jag ser det, till för att möjliggöra verksamheten och uppfyllandet av de målsättningar som verksamheten har. För kriminalvården handlar det om att verkställa påföljder och att göra det på ett sådant sätt att risken för återfall i nya brott minskar. Eller om man har en hög ambition, möjliggöra för individen att få leva ett meningsfullt liv i samklang med andra, att leva i samhället. Hur skall en sådan organisation se ut?

NIVA

En bra utgångspunkt kan vara att försöka leva som man lär. Vill vi att individen skall anpassas till ett "normalt" liv i samhället så bör också organisationen vara anpassad därefter och en del av samhället. Kriminalvården måste se sig som en samhällsfunktion som är väl integrerade i samhällets övriga funktioner.

Det första man bör göra när man börjar planera för en ny organisation är alltså att titta på samhällets övriga aktörer och hur de är uppbyggda. Försök se till att de olika

nivåerna i den nya organisationen matchar nivåerna i samhället i övrigt. Kommun-, länsindelningar är klara indelningar som används av flera aktörer. De vinster man gör med att ha den strukturen är att chefer på olika nivåer lätt hittar samarbetspartners med målsättningen att ge bättre förutsättningarna för den enskilde att återanpassas till samhället.

SAMVERKANSPARTER

Tittar vi sedan på vilka samarbetsparterna bör vara på de olika nivåerna önskar jag att man på riksnivå dvs att kriminalvårdsstyrelsen satsade på samverkan med exempelvis forskningsenheter på olika högskolor och universitet och inte minst BRÅ. Och samverkan skulle då inte bara handla om att man byter papper. Jag blev något förvånad när en minister i höstas gick ut i media och förklarade att den enda behandlingsverksamhet som fanns i Sverige när det gäller våld i nära relation fanns i Uppsala. Svensk kriminalvård har sedan 15 år tillbaka bedrivit behandling och sedan början av 2000 utvecklat ett behandlings-

program i samarbete med England. Man får intrycket av att detta skett i ett vakuum i förhållande till andra myndigheter. När behandlingsprogram och insatser planeras bör det ske i samråd med övriga myndigheter på riksnivå exempelvis de som har tillsyn över kommuners och landstings ansvarsområde. Kriminalvårdstyrelsen borde också söka samverka med arbetsmarknadsverk och dem som ansvarar för bostadspolitik.

På länsnivå är det självklart att organisationen skall inriktas på samverka med tingsrätter, åklagare och polis. Vi måste få feedback på det vi gör från dem som berörs av vårt arbete inte bara från dem som på högre ort satt upp kvantitetsmål. Det är viktigt att göra verkställighetsplaner men det är ändå viktigare att Tingsrätter litar på att vi verkställer påföljder och för polisen och åklagare är det viktigt att veta att det vi gör leder till minskade brott. För oss är det viktigt att veta vilka uppgifter tingsrätten vill ha och att från polisen får snabb information om förövare när det gäller vissa brott.

VIKTIGT MED SAMVERKAN

Mycket kan göras i samverka med kommuner och landsting. Frigivningsförberedelser skulle bli klart bättre om inte bara klienten förbereds inför frigivningen utan att också samhället är anpassat för att ta emot dömda efter avtjänat straff. När man sonat sitt brott skall man också vara välkommen tillbaka annars ägnar vi oss åt förtryck och stämpling som lägger grunden för nya brott. Krami som drivs på några platser i Sverige är ett av få exempel på där struktur skapats för att hjälpa kriminalvården som organisation att nå sina mål.

Att söka samverka med andra aktörer i samhället förutsätter också att vi kan erbjuda andra något. Vi måste för det första tro på vår verksamhet, vi måste ha en positiv självbild. En organisations uppbyggnad visar omvärlden hur verksamheten vill bli sedd. En organisation som lägger kraften på att avgränsar sig i stället för att söka kontaktytor och som satsar mer på kontroll än på ansvarsfördelning ger också en bild av en verksamhet som inte tror på sig själv, som inte har något att erbjuda andra. En självvald isolering som blir förödande för den målsättning verksamheten har.

MINSKA ÅTERFALL

Vi vet att det finns en konflikt mellan återanpassning till samhället och isolering i fängelsemiljö. Kriminalvårdens målsättning att minska risken för återfall i brott innebär alltså att Kriminalvården bör satsa ordentligt på alternativa påföljder. Detta bör synas i den nya organisationen. Alternativa påföljder bör hamna i fokus. Satsa på stöd och utveckling av befintliga frivårdande påföljder och utveckla nya där samhällets övriga resurser involveras som exempelvis socialtjänst, arbetsmarknadsverk och/eller sjukvården. Det måste synas i organisationen att vi tror på idén att integration i samhället är vägen till målet att minska antalet brott. Att leva som man lär är en bra regel när det gäller påverka.

Per Sundqvist är
frivårdsinspektör i Karlstad

Medlingens Grand Old Lady ur tiden

Märta Bergqvist 91 år har avlidit efter en längre tids sjukdom.

I ett referat från en debatt, som Märta gärna deltog i, på kriminalpolitiska föreningen för ett 15 tal år sedan kallade jag henne för Medlingens Grand Old Lady, ett epitet som står sig väl som hon bar tillsammans med Gunnar Marnell, Medlingens Grand Old Man. Han var efter pensioneringen som kriminalvårdens regiondirektör i Stockholmsområdet mycket aktiv i olika föreningar och hade internationella influenser från bl a England och Norge där också medlingen kommit långt. Kjell E Johansson som då på 80 talet var Skyddsvärnets ordförande gjorde slag i saken och startade en lokalt förankrad medlingsverksamhet i Solna Sundbyberg.

Märta Bergqvist var med och startade den i slutet av 80-talet och var dess motor långt senare när SKV och andra dragit sig ur.

Hon var gammal skollärare och hennes engagemang för ungdomar var stort. Hon var pigg på att yttra sig i olika sammanhang och uppvaktade flera justitieministrar och vid Svenska Fångvårdsällskapet hördes hon ofta referera till de ungdomar som undrade varför ingen låtit dem ta del av medlingens möjligheter förr.

Nu kan man väl på allvar säga att frukterna börjar kunna skördas av hennes stor­slagna pionjärarbete.

Lars Metelius för
Svenska Fångvårdsällskapet och
Föreningen Skyddsvärnet i Stockholm
samt
Riksföreningen medling vid brott
(www.medlingvidbrott.se)

Tonie Roos

Ingemar Rexed in memoriam

Ingemar Rexed har lämnat oss. Han var född 1932 och avled i Norrtälje 27 maj 06 efter en längre tids sjukdom.

Ingemar var en verklig kämpe och en stor personlighet. Utan att känna till alla fakta om hans yrkeskarriär och familjeförhållanden tecknar jag här några personliga intryck som gärna får kompletteras av andra.

Ingemar var som hovrättsfiskal huvudsekreterare i expertgruppen i narkotikafrågor och blev så även i den nystartade narkomanvårdskommittén 1966. På den tiden fanns också sådana alternativtänkare med som Frank Hirschfeldt och Sven Erik Åhström som experter. Hirschfeldt gjorde ett antal mycket uppmärksammade TV-program om narkotika och narkomaner i Sverige och Åhström var läkaren som legalförskrev narkotika på den tiden.

Ungefär samtidigt var Ingemar med och startade KRUM, Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering, då hade han också avancerat till hovrättsråd.

Han satt länge med i föreningen Skyddsvärnets styrelse och jobbade under 70-talet, tillsammans med Björkas föreståndare Lennart Wälivaara, mot illegalt polisvåld. Han försökte kuppkandidera till ordförandeskapet när Kjell E. Johansson skulle avgå och valberedningen hade föreslagit Marianne Håkansson, då GD på BRÅ, som ny ordförande i SKV. När inte det lyckades avgick han men drev mycket aktivt Kriminalpolitiska sällskapet i många år.

En av Ingemars poänger var att brukarna skulle vara representerade i styrelserna och vara med och bestämma. Den linjen drev han också på Skyddsvärnet och det med en viss framgång även om vindarna vid det laget hade vänt många varv.

Jag sprang ibland på Ingemar i olika gallerier, vilket vittnade om hans konstantresse, han lär ha varit expert på krukor.

Han var alltid med där det debatterades och var mycket snar till att yttra sig på sitt lite eftertänksamma och ibland omständliga sätt men alltid med engagemang och med udden riktad mot etablisemanget och slentrian tänkande. Det saknas sådana profiler idag.

Lars Metelius

Föreningen Skyddsvärnet i Stockholm och ABF Stockholm
Inbjuder till seminarium

Brottsoffer och gärningsman – samma person?

Datum: den 18 oktober 2006

Plats: ABF-huset på Sveavägen 41 i Stockholm

Kostnad: gratis

Anmälan: senast den 16 oktober till nilla@skyddsvarnet.se

Bekräftelse: bekräftelse skickas inte ut, men om Du inte får plats kommer Du att informeras

Frågor: Nilla Helgesson 08-729 17 33 eller nilla@skyddsvarnet.se

Program

13.00 Idag brottsoffer – imorgon gärningsman?

Ulf Brännström, kriminalinspektör

13.45 Narkotikamissbrukare, gärningsman och offer i ett

Ingrid Lander, fil.dr, Polishögskolan

14.15-14.30 Fika

14.30 Brottsoffercentrum för unga – behövs det?

Ann Hellströmer, socionom

15.00-16.00 Paneldiskussion med föreläsarna och publiken

Moderator: Gunnar Engström, ordförande i Skyddsvärnet i Stockholm

Välkommen!

Seminarium om Psykopati

Den **2 november** kl. 13.00 kommer Skyddsvärnet och Svenska Fångvårdssällskapet att anordna ett seminarium om Psykopati.

Huvudtalare är docent **Martin Grann**, Centrum för våldsprevention och ny utvecklingschef i kriminalvården.

Plats: Polishuset Kronoberg, sal 200, Stockholm

Kostnadsfritt

För ytterligare information samt **anmälan** kontakta Håkan Lingblom **hakan.lingblom@kvv.se** eller mobil 0708-29 46 26.

Gå till diskussionsforum på

www.tfknet.se
Tidskrift för Kriminalvård